

U S T A W A

z dnia 1 sierpnia 1919 r.

orderu wojskowego „Virtuti Militari“.

Art. 1. Przywraca się ustanowiony Władzą Królewską w r. 1792 i potwierdzony Konstytucją Sejmu Rzeczypospolitej z dnia 23 listopada 1793 r. order wojskowy pod nazwą „Virtuti Militari“.

Art. 2. Order „Virtuti Militari“ dzieli się na pięć klas, sposobem następującym:

- 1) klasę I stanowi „Wielki Krzyż“ orderu czyli powiększony krzyż orderowy na wstędze szerokiej, przepasanej przez prawe ramię na lewy bok. Obok wstęgi na lewej piersi nosi się gwiazdę orderową (art. 3);
- 2) klasę II — „Krzyż Komandorski“, mniejszy od Krzyża klasy I do noszenia na wstędze na szyi;
- 3) klasę III — „Krzyż Kawalerski“, mniejszy od Krzyża Komandorskiego, do noszenia na lewej piersi;
- 4) klasę IV — „Krzyż Złoty“, tego samego kształtu co Krzyż Kawalerski, lecz z wążkami paskami czarno-emaljowanymi po brzegach, do noszenia na lewej piersi;
- 5) klasę V — „Krzyż Srebrny“, tego samego kształtu co Złoty do noszenia w ten sam sposób.

Wzory rysunkowe oraz wymiary krzyżów, gwiazdy i wstęgi według klas podane będą w osobnym załączniku do ustawy niniejszej.

Art. 3. Order wojskowy „Virtuti Militari“ wyobraża się w postaci metalowego krzyża czteroramiennego, czarno-emalowanego, z obramieniami złotymi i z umieszczonym na ramionach krzyża napisem „Virtuti Militari“. W środku krzyża w wieńcu laurowym zielonym na tarczy złotej — orzeł biały emalowany w kształcie z r. 1792, strona odwrotna złota. W środku w wieńcu laurowym zielonym — napis „Honor i Ojczyzna“ i data 1792 r.

Order nosi się na wstędze niebieskiej z czarnymi po obu stronach prążkami. W pierwszej klasie orderu obok krzyża w wypadku w art. 2 przepisany nosi się gwiazdę orderową srebrną złożoną z ośmiu pęków promieni z krzyżem „Virtuti Militari“ pośrodku, a w otoku zewnętrznym — z napisem „Honor i Ojczyzna“.

Art. 4. Order wojskowy „Virtuti Militari“ jest nagrodą czynów wybitnego męstwa i odwagi, dokonanych w boju i połączonych z poświęceniem się dla dobra Ojczyzny. Nadawanie orderu ma miejsce w porządku następującym:

Krzyż Wielki — otrzymuje Wódz za zwycięstwo w walnej bitwie, zakończonej zupełną porażką nieprzyjaciela lub za bohaterską obronę, która rozstrzygnęła o losach operacji strategicznej.

Krzyż Komandorski — otrzymuje dowódca za zwycięstwo taktyczne lub męzną i skuteczną obronę trudnej pozycji.

Krzyż Kawalerski — otrzymuje oficer, podoficer lub żołnierz, posiadający już Krzyż Złoty za umiejętne kierownictwo oddziałem, połączone z osobistym czynem wybitnego męstwa i z narażeniem życia.

Krzyż Złoty — otrzymuje oficer: a) za umiejętne kierownictwo oddziałem, połączone z czynem wybitnego męstwa i z narażeniem życia; b) podoficer lub żołnierz, posiadający już Krzyż Srebrny za czyn wybitnego męstwa, połączony z narażeniem życia.

Krzyż Srebrny — otrzymuje oficer, podoficer lub żołnierz za czyn wybitnego męstwa, połączony z narażeniem życia.

Szczegółowe przykłady odznaczeń bojowych w każdym rodzaju broni — kwalifikujących się do nagrodzenia poszczególnymi klasami orderu „Virtuti Militari“ ustanowione będą w statucie tego orderu (art. 18).

Art. 5. Do posiadania każdego orderu „Virtuti Militari“ przywiązuje się prawo na dożywotnią pensję orderową roczną w wysokości 300 zł. pol.

Art. 6. Nadanie orderu „Virtuti Militari“, prócz prawa na pensję orderową (art. 5), stwarza dla odznaczonych przywileje następujące:

- 1) tytuł kawalera orderu „Virtuti Militari“ odnośnej klasy;
- 2) prawo pierwszeństwa przy przyjęciu do korpusu inwalidów, przy nadziale ziemi, przy obsadzaniu posiadłości rządowych i przy przyjmowaniu dzieci, odznaczonych na miejsca stypendjalne w zakładach wychowawczych rządowych;
- 3) prawo na honory ze strony wojskowych, równych stopni, orderu nie posiadających.

Niezależnie od tego, podoficerom i żołnierzom, odznaczonym Krzyżem Złotym, przysługuje prawo awansowania na stopień oficerski, o ile posiadają odpowiednie kwalifikacje. Awansowanym na powyższych warunkach podoficerom i żołnierzom służą wszystkie prawa oficerów służby czynnej, obowiązani są jednak złożyć w ciągu roku po ukończeniu wojny egzamin na stopień oficera rezerwy.

Art. 7. Odznak orderu „Virtuti Militari“ nigdy nie zdejmuje się. Sposób noszenia odznak ustanowiony będzie w statucie.

Art. 8. Posiadacze orderu „Virtuti Militari“ tworzą braterski zespół

pod nazwą „Zgromadzenie Kawalerów Orderu Virtuti Militari” z Kanclerzem Orderu i Kapitułą na czele.

Art. 9. Dniem święta orderu „Virtuti Militari” ustanawia się dzień 3-go maja, jako rocznica wiekopomnej Konstytucji 1791 r., w której obronie inicjatywa do stworzenia orderu tego powstała.

Art. 10. Nadawanie orderu „Virtuti Militari” następuje za dekretami Naczelnika Państwa na wniosek Kapituły tego orderu.

Art. 11. Kapituła orderu urzęduje przy Ministerstwie Spraw Wojskowych i składa się z dwunastu najstarszych kolejnością kawalerów orderu czterech klas starszych, po trzech od każdej klasy. Przewodniczącym Kapituły z tytułem Kanclerza Orderu „Virtuti Militari” jest najstarszy klasą a kolejnością kawaler tego orderu.

Kapituła z pośród kawalerów orderu obiera sekretarza orderu.

Art. 12. Obowiązkiem Kapituły jest:

- 1) zarząd sprawami orderu „Virtuti Militari” i zgromadzenie Kawalerów;
- 2) rozpatrzenie wniosków o nadanie odznak orderowych na zasadach w art. 4 oznaczonych;
- 3) przygotowanie i składanie do właściwego zatwierdzenie projektów, zarządzeń i ustaw w sprawach, dotyczących orderu.

Art. 13. Szczegóły organizacji Zgromadzenia i Kapituły, zasady i porządek przedkładania wniosków o nadanie orderu „Virtuti Militari”, tryb dalszego postępowania w tym przedmiocie, zarówno zasady nadawania orderu w okolicznościach wyjątkowych — ustanowione być mają w statucie orderu.

Art. 14. Prawo do posiadania orderu wojskowego „Virtuti Militari” traci się na mocy wyroku sądowego, pozbawiającego praw obywatelskich oraz za czyny niehonorowe na mocy orzeczenia Kapituły, zatwierdzonego przez Naczelnika Państwa. Z tą chwilą ustają wszelkie uprawnienia, do posiadania orderu przywiązane.

Art. 15. Nadawanie orderu wojskowego i ozdób, do tegoż należących, przyjmuje się na rachunek Skarbu Państwa. Wszelkie podania i dokumenty w sprawach orderu „Virtuti Militari” zwolnione są od opłat skarbowych.

Art. 16. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, odznaczenie wszakże orderem może wyjątkowo mieć miejsce również za czyny bojowe, przed wydaniem ustawy dokonane w imię dobra i niepodległości Polski.

Art. 17. Statut pomienionego orderu, ułożony na zasadach w ustawie niniejszej wyrażonych, wymaga zatwierdzenia ustawowego.

Art. 18. Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrowi Spraw Wojskowych.

Przepisy przechodnie.

Art. 19. Nadawanie orderu „Virtuti Militari” rozpoczyna się niezwłocznie po ogłoszeniu ustawy niniejszej na zasadach następujących:

1. Kapitułę tymczasową z jedenastu członków, aż do jej ukonstytuowania sposobem w art. 11 ustawy przewidzianym, powoła Wódz Naczelny z pośród starszych, w boju zasłużonych oficerów, w sto-

- sunku procentowym do liczby oficerów poszczególnych formacji, z których utworzyła się armja polska;
2. przewodnictwo w Kapitułe z urzędu obejmuje Wódz Naczelny, a w jego zastępstwie najstarszy stopniem członek tymczasowej Kapituły;
 3. w miarę mianowania kawalerów orderu wojskowego „Virtuti Militari“ ustępują z kapituły członkowie tymczasowi, poczynając od najmłodszego stopniem. Z chwilą wstąpienia do Kapituły dwunastego członka stałego przewodnictwo przechodzi do Kanclerza, przyczem Kapituła przestaje być tymczasową;
 4. wnioski o nadanie orderu wojskowego „Virtuti Militari“ za czyny waleczności przedstawia Kapitułe dowództwo samodzielnej jednostki taktycznej, z podaniem motywów i świadectw;
 5. wnioski w sprawie odznaczenia oficerów i żołnierzy polskich którzy walczyli o niepodległość Polski — przedłożą Kapitułe następujące komisje: a) komisja legionów polskich, b) komisja formacji polskich frontu wschodniego, c) komisja formacji polskich frontu zachodniego, co zaś do uczestników powstania 1863 i 1864 r. Rada wojskowa. Do tych komisji powołani będą z pomiędzy uczestników walk po trzech generałów lub oficerów wyższych (pułkownik, podpułkownik, major) i po trzech oficerów niższych stopni (kapitan, porucznik i podporucznik).

Marszałek:

Trąmpczyński

Prezydent Ministrów:

w z. S. Wojciechowski

Minister Spraw Wojskowych:

J. Leśniewski